

TREBALL DOCENT I EXPECTATIVES DE LA SOCIETAT

Paco García Carballo (*)

Les tesis que s'exposen en aquest monogràfic dedicat a la visió que té la societat dels docents i de llur problemàtica laboral són, sens dubte, diverses i interessants, i hom podria estar-hi més o menys d'acord. La meua modesta contribució a aquestes reflexions se centra en la contradicció que suposa que els docents vagin perdent el monopoli de la transmissió dels coneixements i l'exigència que, cada cop més, es recapta de l'ensenyant.

Tothom sap que, al llarg de la història, els coneixements i la seva transmissió a les generacions posteriors han estat en les mans de poques persones. Com menys avançada ha estat una societat, menys han estat les mans que han mantingut les regnes de la qüestió: L'artesania, l'arquitectura, els tallers de pintura, la medicina, la religió... per citar-ne només uns exemples. Les societats, però, avancen, tot es complica de manera notable i, sortosament per al gènere humà, el monopoli dels coneixements deixa de ser posseït per unes poques persones, es generalitza com a conseqüència de la complexitat, dels avenços tècnics, de la laïcització dels costums, etc...

A les societats rurals, la figura del capellà, del metge, del mestre, -encara que envoltats, sovint, de grans penúries- eren, tanmateix, molt respectades, tenien quelcom a dir, posseïen el monopoli del coneixement i de la seva transmissió. Molts de vosaltres recordareu encara la cortesia i la reverèn-

cia, al caire de la temença, amb què hom acudia a la consulta del metge, amb què hom besava la mà del capellà o parlava amb el mestre.

A hores d'ara, el monopoli de la transmissió del coneixement ja no és posseït pels professionals de l'ensenyament, ni tampoc no es troba a la institució escolar. L'alumne rep informacions constants des dels dife-

braries televisives" que patim, se'n pot anar en orri la tasca de dies i dies de treball.

Heus ací, doncs, el conflicte constant d'amor/odi amb els mitjans que complementen -o haurien de complementar- la nostra feina quotidiana, i amb quina freqüència, tanmateix, esdevenen els nostres veritables enemics.

La democratització de l'ensenyament i, de retruc, l'accés de tots els ciutadans al sistema educatiu, ha possibilitat que els coneixements es generalitzin, i que l'accés a estudis superiors sigui una realitat per a totes aquelles persones que fins ara els havien tingut vetats per raons d'indole fonamentalment socioeconòmica. Malgrat les grans inversions en matèria educativa, s'ha produït una gran massificació en les institucions escolars.

Tot i que ens pugui semblar estrany, el professional de l'ensenyament, que es mou dins aquest context massificat, ha esdevingut ara un treballador més o menys qualificat, ha perdut aquell "romanticisme vocacional" que envoltava la professió docent. El sistema, en pocs anys, s'ha vist amb la necessitat de reclutar nombrosos professionals per a atendre

la demanda creixent, i no sempre han estat prou preparats per allò que se'ls exigiria. No és el mateix transmetre coneixements de matemàtiques, de geografia o de llengües, que educar. S'hi requereixen ensenyants que, alhora, exerceixen d'educadors i és aquí on rau, segons el meu criteri, una altre dels problemes amb els quals s'han

rents mitjans, que no poques vegades es qüestionen allò que hom treballa a la institució escolar. Tots sabeu que les dificultats de transmetre -en una societat insolidària i xarona com la nostra- valors de pau, de solidaritat, de respecte envers els més febles, de cura del medi..., i sabeu també que només amb un segon de les "escom-

PISSARRA
69

d'enfrontar els docents. I, compte! no es tracta tant que l'ensenyant

adquireixi un comportament moral hipòcrita, vinculat a la "moral vocacional" a què he fet referència suara, sinó que sigui un professional tècnicament preparat que pugui exercir el seu treball de la millor manera possible.

De l'ensenyant d'avui s'exigeix no només que transmeti coneixements sinó que ensenyi tècniques de treball i d'estudi, que mantingui una àmplia relació amb els pares i les mares dels seus alumnes, que ensenyi a pensar, a conviure i ni més ni menys que ensenyi als seus alumnes a ser persones (*).

Aquesta exigència que hom espera del professional docent el manté "fermat" en una angoixa permanent, i no és estrany, ja que s'exigeix que sigui un petit "superman". I si no és així, ¿quin equilibri personal ha de posseir un professional per ensenyar a conviure, a pensar, a ser persona?. ¿Hi ha, potser, cap altre professional a qui s'exigeixi aquesta responsabilitat?. ¿Com hauria de valorar la societat unes persones que porten el pes i la responsabilitat d'ensenyar a conviure i a ser persones als seus fills?. ¿Com serem capaços els professionals de l'educació -al marge de majors o menors suports institucionals- de transmetre a la societat que volem exercir aquesta tasca el millor possible, amb totes les ajudes que calgui i no només -tot i ser important-, la de guardar infants i adolescents unes hores cada dia?

Quan acabo aquestes reflexions m'arriba la notícia de l'agressió sofrida, a mans d'un mares, per dues professores de sengles centres públics de Palma. Veritat que és desencoratjador? □

Ministeri d'Educació i Ciència, 1992
Mestre. Inspector d'Educació

(*) Orientació i Tutoria a Primària

LA FORMACIÓ INICIAL DEL PROFESSORAT

Fuensanta Vidal Coy (*)

Per què no es pot exercir la medicina sense tenir el títol de metge?. Per què no es pot exercir l'advocacia si hom no és advocat? La resposta sembla òbvia: l'exercici de determinades professions exigeix possessió d'una titulació concreta, sense la qual no només és impossible sinó fins i tot il·legal aquest exercici. No obstant, no és aquest el cas de la professió docent. Probablement sigui l'ensenyança una de les poques professions per a les quals, tot i essent necessària una titulació universitària, no n'hi ha cap d'específica.

A partir de l'entrada en vigor de la LOGSE (octubre del 90), per a exercir la docència en l'Educació Infantil i en la, fins ara, EGB és indispensable tenir la Diplomatura expedida per l'Escola Universitària de Formació del Professorat d'EGB. Però, en el cas de les Ensenyances Mitges, pròximament Ensenyança Secundària, això no és així. L'únic requisit per presentar-se a l'accés a la Funció Pública Docent d'Ensenyança Secundària és tenir una llicenciatura. I d'aquesta manera ens trobem que, d'un temps cap aquí, estan aterrant en els centres d'ensenyances mitges persones llicenciades en Medicina, Dret, Arquitectura, etc.

Des de la nostra perspectiva, aquesta situació provoca, per una part, la sensació que és l'ensenyança la que ha de solucionar el problema de l'atur estructural d'un país: qualsevol titulat que no trobi feina en la seva especialitat, pot intentar-ho en l'ensenyança; per altra, mostra la poca estima que l'Administració té per la tasca docent per a la que no s'exigeix qualificació professional específica.

Se suposa que els continguts "instructius" que s'adquireixen al llarg de cinc anys de carrera són més que suficients per a impartir classes en qualsevol nivell educatiu. No obstant, en el treball docent és tan important el que es transmet com la manera de transmetre-ho. És a dir, no és suficient saber, s'ha de saber ensenyar el que se sap. És aquí, al nostre entendre, on falla la formació inicial dels actuals docents. Amb l'excepció dels estudis de les Facultats de Filosofia i Ciències de l'Educació, per a la resta els coneixements de psicologia, pedagogia i didàctica hi són de més. Amb un accelerat "1r. i 2n. cicle de Formació del Professorat", pel qual s'expedeix el "Certificat d'Aptitud Pedagògica", es dona per solucionada aquesta mancança tan greu per al docent.

Per altra part, per quina raó per a dedicar-se a una mateixa professió (la docència) es fan estudis de diferent nivell (diplomatura/licenciatura)? Per ventura al pediatre, pel fet de tractar nins, se li exigeix menys titulació que al geriatre, que s'ocupa dels més majors? És diferent la seva formació inicial?

En conseqüència, i perquè creiem que l'adequada consideració social del treball docent passa per deixar de ser un "caixó de sastre" on hi càpiga qualsevol titulació universitària, sense més bagatge psicològic i didàctic, és la raó per la qual reivindicam una formació inicial científica i superior, específica per a l'exercici del treball docent i una formació contínua al llarg de tota la nostra vida professional. □

Professora d'Ensenyances Mitges